

УДК: 801.8

Абдыкеримова А.Э., фил. илим. доктору, проф., E-mail: aaida1973@mail.ru
Бердалиева М., магистрант, E-mail:myskalberdalieva6@gmail.com
К.Тыныстанов ат. ЫМУ,

АНЕКДОТ ФОЛЬКЛОРДУК ЖАНР КАТАРЫ

Макалада анекдоттун фольклордук жанр катары өзгөчөлүктөрү, анын колдонулуу чөйрөлөрү жана кызмат кылуу принциптери, фольклордук башка чакан жанрлардан болгон айырмачылыктары көрсөтүлөт.

Азыркы заман – профессионал жазма адабияттын, басма түрүндөгү жана электрондук китептердин заманы экени белгилүү болсо да, элдик оозеки чыгармачылык белгилүү бир көрүнүштөрү аркылуу бир кыйла активдүү түрдө жашап жатканын тана албайбыз. Фольклордун проблемалары улам барган сайын актуалдуу болуп жатканы да талашсыз. Анткени гуманитардык бир дагы илим өз маселелерин иликтөөдө элдик оозеки чыгармачылыктын материалдарына таянбай кое албайт.

Фольклористикалык көз караштан алганда, эски да, жаңы да катары каралган жанр болуп анекдот жанры эсептелет. Анекдот дегенибиз – адатта, ооздон оозго (оозеки түрдө) өткөн күлкүлүү кыска окуяны билдирген фольклордук жанр. Анекдоттор, негизинен, турмуштан, турмуштагы реалдуу окуядан улам келип чыгат, ошондуктан алардын тематикасы адам турмушу менен ишмердигинин бардык чөйрөлөрүн камтыйт.

Анекдот кандай жанр, кандай спецификага ээ, фольклордук кайсы жанрларга жакын турат же мазмундук жана формалык карым-катышка ээ деген суроолордун коюлушу мыйзам ченемдүү. Макалада дал ушул маселелер талдоого алынган.

Өзөктүц сөздөр: анекдот, жанр, фольклор, жомок, форма, контекстуалдуулук, күлкү, тематика, каарман, сериялуулук.

Абдыкеримова А.Э., доктор фил. наук, проф., E-mail: aaida1973@mail.ru
Бердалиева М., магистрант, E-mail:myskalberdalieva6@gmail.com
ИГУ им. К.Тыныстанова

АНЕКДОТ КАК ФОЛЬКЛОРНЫЙ ЖАНР

В статье рассмотрены особенности анекдота как фольклорного жанра, сферы и принципы его функционирования, намечены основные отличия его от других малых жанров фольклора.

Известно, что нынешнее время – время профессиональной письменной литературы, печатных и электронных книг, но мы не можем отрицать тот факт, что и устное народное творчество активно живет и развивается в определенных своих проявлениях. Бесспорно, что проблемы фольклора с каждым днем становятся все актуальнее, так как ни одна гуманитарная наука в исследовании своих вопросов не может обойтись без материалов фольклора.

С фольклористической точки зрения, одновременно и старым, и новым жанром является жанр анекдота. Анекдот – фольклорный жанр, короткая смешная история, обычно передаваемая из уст в уста. Основой для анекдотов служат реальные жизненные истории, реальная жизнь, поэтому тематика анекдотов охватывает практически все сферы человеческой жизни и деятельности.

Вопросы о специфике жанра анекдота и его особенностях, о его соотношении с другими фольклорными жанрами в содержательном и формальном плане являются закономерными. В данной статье предпринята попытка проанализировать вышеуказанные вопросы.

Ключевые слова: анекдот, жанр, фольклор, сказка, форма, контекстуальность, смех, тематика, персонаж, серийность.

Abdykerimova A.E., Doctor of Philology, Professor, E-mail: aaida1973@mail.ru
Berdaliev M., master student, E-mail: myskalberdalieva6@gmail.com
IKSU named after K.Tynystanov,

THE ANECDOTE AS A GENRE OF FOLKLORE

The article deals with the peculiarities of the anecdote as a folklore genre, sphere and principles of its functioning, and outlines the main differences between it and other small folklore genres.

It is known that the present time is the time of professional written literature, printed and electronic books, but we can not deny the fact that the oral folk art is actively living and developing in its certain manifestations. There is no doubt that the problems of folklore are becoming more and more topical day by day, as no humanities science in the study of its issues can not do without the materials of folklore.

From the folkloristic point of view, both the old and new genre is a genre of anecdote. An anecdote is a folklore genre, a short funny story, usually told by word of mouth. The anecdotes are based on real life stories, real life, so the theme of anecdotes covers almost all areas of human life and activity.

Questions about the specifics of the anecdote genre and its features, about its relationship with other folklore genres in the content and formal plan are natural. In this article an attempt is made to analyze the above questions.

Keywords: *anecdote, genre, folklore, fairy tale, form, contextuality, laughter, theme, character, seriality.*

Азыркы заман – профессионал жазма адабияттын, басма түрүндөгү жана электрондук китептердин заманы дегенибиз менен, элдик оозеки чыгармачылык да белгилүү бир көрүнүштөрү аркылуу бир кыйла активдүү түрдө жашап жатканын тана албайбыз. А түгүл, фольклордун проблемалары улам барган сайын актуалдуу болуп жатканы да талашсыз. Анткени гуманитардык бир дагы илим, мейли этнография, мейли тарых, мейли тил илими, мейли адабияттын тарыхы, мейли маданияттаануу, мейли философия болбосун, өз маселелерин иликтөөдө элдик оозеки чыгармачылыктын материалдарына таянбай кое албайт. Орустун белгилүү фольклорист-окумуштуусу В.Я.Проптун пикири боюнча: «Рухий маданияттын көптөгөн ар түрдүү кубулуштарынын сыры, жообу фольклордо катылган» [10: 158]. В.Я.Пропт фольклор катары «өнүгүүнүн кайсы деңгээлинде болбосун, бардык элдердин төмөнкү социалдык катмарларынын чыгармачылыгын» эсептеген [10: 158].

Фольклорду изилдеп-үйрөнүү генетикалык иликтөөлөр менен чектелбейт. Анткени фольклордогу бардык эле көрүнүштөр эң байыркы доорлорго барып такалбайт жана аны менен түшүндүрүлбөйт. Фольклор – тарыхый мүнөздөгү кубулуш болуп эсептелет, демек, фольклористиканы тарыхый дисциплина катары кароого болот. Тарыхый-диалектикалык өнүгүүнүн мыйзамдары боюнча, эски белгилүү бир мезгилде, белгилүү бир шарттарда кайра андап-талдоодон өткөрүлөрү, андай кайра андап-талдоонун түрлөрү көп экени белгилүү. Андап-талдоонун милдетин эскини жаңы турмушка, жаңы көз караш-түшүнүктөргө, аң-сезимдин жаңы формаларына ылайыктап өзгөртүү түзөт.

Фольклористикалык көз караштан алганда, эски да, жаңы да катары каралган жанр болуп анекдот жанры эсептелет. Анекдот дегенибиз (фр. Anecdote – кызыктуу окуя тууралуу кыска аңгеме; грек тилинен: τὸ ἀνέκδοτον - жарыяланбаган, басылбаган) – адатта, ооздон оозго (оозеки түрдө) өткөн күлкүлүү кыска окуяны билдирген фольклордук жанр. Көп учурда анекдот аягында күтүлбөгөн маани-мазмундук чечилишке ээ болуп, күлкүнү пайда кылат. Мындай күлкүлүү финал же сөз оюну, же социалдык, адабий, тарыхый, географиялык ж.б. кошумча билимдерди талап кылган ассоциациялар болушу мүмкүн. Анекдоттун формасынын алгоритми катары тарыхый аңыз кептерди, уламыштарды, очерктерди пародиялык түрдө пайдалануу, имитациялоо кызмат кылат. Аларды импровизацияланган семиотикалык кайра өзгөртүүлөрдүн жүрүшүндө эстетикалык рахат

тартуулаган кыска текст жаралат. Анткени анекдот достор арасында, жылуу мамиледеги адамдардын тобунда айтылган күлкүлүү кыска аңгемеге айланганга чейин цивилизациялуу маданиятта жүздөгөн жылдар аралыгында адегенде адамдарга сабак-таалим болуучу диний уламыш-аңыз катары, андан соң жалпыга таанымал тарыхый инсандардын турмушунан алынган окуя катары жашап келген. Азыркы күндө деле бул жанр өз каармандарынын иш-аракети, айткан сөздөрү аркылуу белгилүү бир нравалык-этикалык же философиялык көз караштарды туюндурууга жөндөмдүү.

Анекдоттор, негизинен, турмуштан, турмуштагы реалдуу окуядан улам келип чыгат, ошондуктан алардын тематикасы адам турмушу менен ишмердигинин бардык чөйрөлөрүн камтыйт. Фольклордук чыгарма болгондуктан, көпчүлүк анекдоттордун авторлору белгисиз, жалпы эл автор болуп саналат.

Анекдот кандай жанр, кандай спецификага ээ, фольклордук кайсы жанрларга жакын турат же мазмундук жана формалык карым-катышка ээ деген суроолордун коюлушу мыйзам ченемдүү. Бул суроолорго жооп берүү үчүн белгилүү окумуштуулардын фольклордук классификацияларына кайрылып көрөлү. Мисалы, А.Дандес фольклорду рухий маданияттын вербалдык жана вербалдык эмес кубулуштарынын комплекси катары карап, анын жалпы түрлөрү жана формалары боюнча классификациясын сунуш кылганын Е.Мелетинский көрсөткөн [6: 15]. Бул классификация боюнча, фольклордук чыгармалардын биринчи тобун мифтер, уламыштар, жомоктор (жөө жомоктор), азил-тамашалар же анекдоттор, дарымдар (charms), ырым-жырымдар, баталар (каалоо-тилектер), макал-лакаптар, табышмактар, каргыштар, ант-убадалар, шылдыңдоо-келекелөөлөр, курч сөздөр, шакабалар, тосттор, жаңылмачтар, учурашуу жана коштошуу формулалары түзөт. Экинчи топко бий, драма, ишенимдер, медицина, аспаптык музыка, обондуу ырлар, диалектилик кеп, сленг, күндөлүк кепте колдонулган салыштыруулар, метафоралар, ысымдар, кошумча аттарды киргизет. Андан кийинки folk poetry деп аталган топту: эпостор, кол жазма ыр топтомдору, эпитафиялар, оюн ырлары түзгөн. Ал эми төртүнчү топко оюндардын өздөрүн, жаңсоолорду, символдорду, дубаларды жана сыйынууларды, орой тамашаларды, элдик этимологияны, тамактардын рецепттерин, элдик оймочиймелерди, көчө соодагерлеринин чакырык-жарнамаларын, малга айтылуучу сигналдык (сырдык) сөздөрдү, салттуу репликаларды (мисалы, чүчкүргөндө айтылуучу «ак чүч» ж.б.), ошондой эле майрамдарды, майрамдык жөрөлгөлөрдү, атайын белгиленүүчү күндөрдү кошкон.

Байкалып тургандай, А.Дандес фольклорду элдик оозеки чыгармачылык катары эмес, өтө кеңири алкакта караган. Ошондуктан анын классификациясында рубрикалар, алардын топтору көп. Андан көнүмүш болуп калган жанрдык алкакка сыйбаган канондук эмес формаларды да учуратабыз. Бул классификацияда фольклористика, этнография жана лингвистиканын предметтик чөйрөсүн бөлүп көрсөткөн критерийлердин так эместиги, ачык-айкын чектердин жоктугу байкалып турат. Изилдөөчү фольклорду кандайдыр бир интеграциялоочу башталма катары караган. Бул классификацияны ачык деп санаого, башкача айтканда, каалаган этностук маданияттын материалдарын жана жаңы фактыларды кошууга болот.

Г.Л.Пермяков фольклордук жанрлар боюнча изилдөөсүндө анекдотту фразадан жогорку клишелердин ичинен эң кыскасы деп карап, алар «макал-лакаптар менен маани-мазмундук жана сырткы окшоштукка ээ» дейт [7: 162].

Ал эми орустун белгилүү тилчи-лексикографы В.Даль: «Укмуштуу же күлкүлүү окуя тууралуу айтылган кыска мазмундуу аңгеме; байка, баутка» деген аныктама берген [4: 43]. «Анекдот» түшүнүгүн изилдөөчү А.И.Горшков да интерпретациялап, күтүлбөгөн, күлкүлүү жана курч аякталышка ээ болгон кыска оозеки аңгеме иретинде фольклордун, элдик оозеки

чыгармачылыктын түрү жана китептик эпикалык сөз өнөрүнүн бир түрү катары аныктаган [3: 189].

Көрүнүктүү фольклорист В.Я.Пропп «Поэтика фольклора» аттуу эмгегинде фольклордук жанрларды классификациялоодо анекдотко олуттуу көңүл бурган эмес. Ал анекдотту формалык категория катары карап, «адамдар жөнүндөгү новеллалык аңгемелерден айырмаланып, элдик чыгармачылыктын өзгөчө бир түрүн түзбөйт» деп эсептеген [8: 32]. Окумуштуунун пикиринде, фольклордо адамдар жөнүндөгү тиричилик (жөө) жомоктору менен анекдоттордун ортосунда чек жок. Анекдотту өзүнчө жанр катары кароодон баш тартуу, аны механикалык түрдө (жөө) жомокторго кошуу шексиз жашап келе жаткан анекдот жанрын жокко чыгарууга жана тиричилик жомогу түшүнүгүнүн так эместигине алып келген.

Анекдот жөө жомоктон эмнеси менен айырмаланарын карап көрөлү. Изилдөөчү Е.Курганов «Анекдот как жанр фольклора» деп аталган эмгегинде анекдотту фольклордук жана адабий анекдот деп ажыратат. Мындай айырмалоо алардын контекстуалдуулук мүнөзүнө таянуу менен жүргүзүлгөн: фольклордук анекдотто «кырдаалдын жалпы контексти (логика-психологиялык)» маанилүү болсо, адабий анекдотто «маданий-тарыхый контекст» маанилүү [5: 10]. Изилдөөчүнүн пикири боюнча, анекдот баяндалып жаткан окуянын чындык экенине таянат. Ал кызык болушу, чындыкка коошпой турушу, ишенбестик жаратышы мүмкүн, ошентсе да андагы окуянын чындык экени талашсыз болот. Анда эки статустун: чындыкка коошпостук жана ошол эле учурда чындык болушу, окуянын психологиялык жактан мүмкүн болушу аны жөө жомоктон айырмалаган негизги белги болуп эсептелет.

Анекдоттун жөө жомоктон дагы бир айырмачылыгы – функционалдык айырмачылык. Жомок өз алдынча жашай берет, дискреттүү, контексттен көз каранды эмес. Анекдот болсо контекст аркылуу гана түшүнүктүү болот, ал, сөзсүз, бир кырдаалга же окуяга байланыштуу айтылат. Ал кептин багытына тиешеси болуп, кепте өз ордуна ээ. Анекдот орундуу, ыктуу айтылышы жана таамай тийиши шарт. Анекдоттун риторикасы – «окказионалдык, кырдаалдык, диалогдук сөздүн риторикасы». Демек, ыктуулук, орундуулук – бул жанрга коюлуучу негизги эстетикалык талап. Ыктуулук, орундуулук талабы кырдаалга байланыштуулук менен аныкталат. Анекдот кандайдыр бир кубулушту, адамдын кайсы бир сапатын, жүрүм-турумунун өзгөчөлүгүн курч, күлкүлүү формада ачып берүүчүн оозеки же жазуу кебине камтылат. Орунсуз, ыгы жок айтылган анекдоттун зарылдыгы болбойт. Бул – анекдоттун негизги эстетикалык функциясы.

Эреже катары, каармандардын диалогу анекдотто сюжет жаратуучу негиз болуп эсептелет. Ошол эле учурда анекдоттун текстинин өзү да айтып берүүнүн диалогдук кырдаалынан көз каранды, анткени ал жооп реакциясына багытталат. Ошондуктан анекдотту өзүнө өзүн айтып бере албайсың. Мисалы:

Чек арадан торпок жетелеп бараткан аксакалды көрүп, чек ара кызматкерлери аксакалдын кыжырына тийиш үчүн сурашат:

-Аксакал, жетелеп баратканыңыз эмне?

Анда аксакал:

-Бул – студент.

-Коюңузчу, аксакал, бул торпок го?

-Торпок Бишкекте окуп жүрөт. А бул – студент, студент, - деп өтүп кеткен экен ж.б.

Эң алгачкы анекдоттор качан пайда болгонун айтуу кыйын, анткени бул жанр, биринчи кезекте, оозеки чыгармачылык болуп эсептелет. Айрым изилдөөчүлөр биздин заманга чейинки 1900-1600-жылдарга таандык болгон шумер чопо фрескаларындагы афоризмдерди анекдоттун алгачкы үлгүлөрү деп эсептешет. Же б.з.ч. 1600-жылга таандык

делген байыркы египеттиктердин анекдоту: *Зеригип отурган фараондун көңүлүн кантип ачса болот? Балык кармоочу тордон тигилген кийимчен кыздарды кайыкка салып, Нилге коё берүү керек, ошентсе фараон сөзсүз «балык кармоого» барат.* Анекдоттор менен азилдердин эң алгачкы жыйнагы болуп антика доорундагы «Филогелос» эсептелип жүрөт. Изилдөөчү А.И.Горшковдун ою боюнча, алгач ирет анекдот деп византиялык тарыхчы Прокопий Кесарийскийдин «Жашыруун тарыхында» (VI к.) бандалган император Юстиниан жана анын сарайындагылардын жеке турмушунан алынган окуялар эсептелген [3: 189]. Россияда XVIII—XIX кылымдарда (дүйнөнүн көп өлкөлөрүндө азыркыга чейин эле) «анекдот» сөзү башкачараак мааниде колдонулган – белгилүү адам тууралуу кызыктуу окуяны туюндурган кыска баян маанисинде. Ошол мезгилдерде, мисалы, князь Потемкин тууралуу «анекдоттор» кеңири таралган.

Анекдоттордун, өзгөчө, азыркы мезгилдеги анекдоттордун формасы ар түрдүү болушу мүмкүн: ыр түрүндө (мисалы, орустардын частушкаларынын көбү), кыска аңгеме түрүндө, бир эле фраза же сүйлөм түрүндө (*Көмөч асынып калды; Негр күнгө күйүп жатат ж.б.*). Ошондой эле анекдот роман формасында да болушу ыктымал, мисалы, орус адабиятында «Жоокер Иван Чонкиндин турмушу жана таң каларлык окуялары» («Жизнь и необычайные приключения солдата Ивана Чонкина») аттуу романды роман-анекдот катары сыпатташат. Чындыгында, анекдоттун формасы маанилүү эмес. Негизгиси – анекдот күлкү пайда кылышы зарыл. Күлкү коркуу, коркунуч менен күрөшүүгө жардам берет, ошондуктан ар түрдүү элдердин фольклорунда өлүм, киши өлтүрүү, кылмыштар, кыямат кайым же акыр заман тууралуу анекдотторду да кезиктирүүгө болот. Мисалы, орустарда:

Звонок в дверь. Хозяин открывает дверь. На пороге какая-то девочка в ленточках, бантиках, с шариками надутыми и тазиком на голове...

— Ты кто?! — ошарашенно спрашивает хозяин.

— Я — твоя смерть.

Мужик смеется:

— Какая же ты смерть?!

— Такая вот нелепая смерть!..

Кыргызча анекдот:

-Соттолуучу, айтыңызчы, эмне үчүн киши тоноого бардыңыз?

- Алар өздөрү суранышкан болчу...

-Кандайча?

-Кандай десем... Экөө жаныма келип: «Саат менен батинкени чеч», - дешти. Анан мен бирөөнүн саатын, бирөөнүн батинкесин чечип алдым.

Жогоруда айтылгандай, анекдоттордун тематикасы адам турмушу менен ишмердигинин бардык чөйрөлөрүн камтыйт. Мисалы, ата-энелер жана балдар, мугалим менен окуучу, профессор менен студент, врач жана оорулуу, жетекчи жана кол астындагы кызматкерлер, МАИчилер, сот жана соттолуучу, кыз-жигит, кайнене – келин (күйөө бала), достор, депутаттар, президенттер, улуттар, жаныбарлар, тамак-аш, өсүмдүктөр ж.б. тууралуу анекдоттор; тиричилик анекдоттору, саясий анекдоттор ж.б. Алсак, улуттар тууралуу анекдоттор өзгөчө орунда турат. Аларда тигил же бул улуттун өкүлдөрүнүн улуттук мүнөзүнүн массалык аң-сезимде орун алган стереотиптери, өзгөчөлүктөрү, кээде кемчиликтери күлкүгө алынат. Ал эми улуттук анекдоттордун дагы бир чоң бөлүгүндө кемчиликтер күлкүгө алынбастан, адамдар өздөрүн өздөрү шылдыңга алышат. Мисалы, еврейлер жана татарлар өтө үнөмчүл, сараң, бир тыйындан экини кураган шылуун же акылдуу, чукугандай сөз тапкыч катары сыпатталса; финндердин же эстондордун шашпастыгы, ойчулдугу, ал эми чукчалардын өтө баёолугу, жөнөкөйлүгү, кээде түркөйлүгү айтылат. Мисалы:

1) Эки финн чоң жолдун боюнча турушат. Бир маалда экөөнүн жанынан бир нерсе зуулдаган бойдон өтүп кетет. Бир сааттан кийин бирөөсү сурайт:

— К-и-м ө-түп к-ет-ти?

Дагы бир сааттан соң экинчиси жооп берип жатат:

— А-а, ө-түп кет-кен – у-лут-ту мас-кар-а кыл-ган М-и-к-ка Ха-ак-ки-нен.

2) Еврейдин уулу прокатка алган дисктеги мультфильмди көрүп отуруп, атасына кайрылат:

-Ата, муну ушуну менен үчүнчү жолу кайталап көрүп жатам...

Атасы:

- Уулум, бул кассетаны бир суткага акча төлөп алганбыз. Акча текке кетмек беле, демек, бир сутка бою көрөсүң.

3) Бирөө еврейден:

-Эмне үчүн еврейлер суроого суроо менен жооп беришет? – деп сураса, еврей:

-Ал суроону эмнеге берип атасыз? – дептир.

4) Заводдун жетекчилери Чукотканын катаал жаратылыш шарттарында текшерип көрүүчүн чукчаларга «Камаз» автомашинасын беришет да:

-Бир жылдан кийин келип, жыйынтыгын чыгарабыз, - дешет.

Бир жыл өткөн соң заводдун инженерлери келип:

-Эмне дейсиңер? – деп сурашса, чукчалар:

- Аябай жакшы техника экен. Бийик, ичинен алыс жерлер жакшы көрүнөт. Бирок бир жаман жери бар!

-Кандай жаман жери бар?

-Аябай чоң, сүйрөгөн иттерибиз тез эле чарчап калып жатышат, - дешкен тура.

Анекдоттордун көпчүлүк типтери сыяктуу эле, улуттар тууралуу анекдоттор интернационалдык мүнөзгө ээ, көп учурда сюжеттери окшош келип, каармандары гана алмашат. Мисалы, орустарда бензопила сатып алып, аны кантип иштетерди билбеген чукча тууралуу анекдот бельгиялыктардагы лимбургдук тууралуу анекдотко толук дал келет.

Анекдоттор сериялуулук өзгөчөлүгүнө да ээ болушат. Ал дискреттүү эмес, ачык, обочолонуп, чектелбеген жанр болгондуктан, түрдүүчө айкаша берет. Анекдот – мобилдүү жанр, ал дайыма кыймылда болуп турат жана анын артыкчылыгы дал ушул кыймылдуулугу менен байланыштуу. Бир анекдот тигил же бул темада айтылат да, анын артынан ошол темадагы бир канча анекдоттор жаралып, айтылып кетет. Анын натыйжасында анекдоттордун сериясы, блогу пайда болот. Адатта, андай анекдотторду бир каарман бириктирип, байланыштырып турат, мисалы, Апенди, Чапаев, Штрилиц, крокодил Гена жана Чебурашка, жаңы кыргыз, Ташмат, Брежнев ж.б. Мындай каармандар эс-тутумда салттуу анекдоттук тип катары сакталып калат да, сюжеттер тобунун жаралышына негиз болот. Көп учурда каармандын конкреттүү ысымын эмес, тигил же бул структуралык типке тиешелүүлүгүн көрсөткөн репутациясын билүү маанилүү. Маселен, студент, МАИчи, депутат, президент, чал, кемпир, айылдык адам ж.б. Алсак, кыргызча анекдоттордун арасында чоңколор тууралуу анекдоттор бар экени белгилүү. Чоңколордун еврейлер сыяктуу чукугандай сөз тапкыч, шылдыңчыл, куу адамдар катары сыпатталышы алардын анекдоттук репутациясы болуп эсептелет. Ошондуктан алар кыргыз элиндеги анекдоттордун өзүнчө бир сериясынын, блогунун каармандарына айланышкан. Демек, сериялуулукка умтулууну анекдоттордун ички касиети катары саноого болот.

Анекдотту массалык маданияттын, адабияттын көрүнүшү катары кароо талапка ылайык. Ар кыл маданий чөйрөдө бир эле анекдот ар башкача айтылышы мүмкүн. Мында ошол чөйрөнүн эмоциялык-эстетикалык талаптары эске алынат. Өткөндүн унутулуп бараткан, анча белгилүү эмес окуяларын жанданткан сюжет кокустан же аң-сезимдүү түрдө башка тарыхый жана маданий чөйрөгө туш болгондо, аны да чагылдыра баштайт. Анын

натыйжасында, кызыктуу аналогиялар, ассоциациялар келип чыгат. Активдүү колдонулган анекдоттордун репертуары дайыма жаңылануу процессинде болот. Бул, биринчи кезекте, алардын контекстуалдуулугу менен түшүндүрүлөт. Тиешелүү тарыхый-тиричилик контексти жок анекдоттун маанисин түшүнүү кыйын.

Тилекке каршы, кыргыз фольклористикасында, адабият таануусунда анекдот өз алдынча жанр катары сыпатталган эмес. Фольклордук чыгармалардын бизге белгилүү классификацияларынын биринде да белгиленбеген. Ырас, ата-бабаларыбыздын элдик оозеки чыгармачылыгында таза түрдөгү анекдот жанры болбогону шексиз. Бирок азил, шакаба, мыскыл сыяктуу чакан формалар жашап келгени талашсыз. Эмнегедир алар элдик оозеки чыгармачылыктын үлгүлөрү катары иликтеп-үйрөнүүгө алынбаган. Элдик куудулдардын чыгармачылыгы, чыгармалары талдоого алынганда, азын-оолак гана учкай сөз болуп жүрөт. Муну кыргыз фольклористикасындагы бир боштук деп кароого болот. Ошондуктан азыр да активдүү түрдө жашап келаткан, кыймылдуу жанр катары, элдик адабияттын чоң катмарын түзгөн чакан чыгармалар катары анекдоттор ар тараптуу иликтеп-үйрөнүүгө алынышы талапка ылайык деп эсептейбиз.

Адабияттар:

1. Анекдоттор. -Бишкек, 2016.
2. Белоусов А.Ф. Анекдотический цикл о Крокодиле Гене и Чебурашке // [Памяти Я.И.Гина.] Проблемы поэтики языка и литературы: Мат. межвуз. науч. конф. 22-24 мая 1996 г. -Петрозаводск, 1996.
3. Горшков А.И. Русская словесность: От слова к словесности. -М., 1995.
4. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка: Т.1-4: Т.1. -М., 1994.
5. Курганов Е. Анекдот как жанр. - СПб, 1997.
6. Мелетинский Е.М. Малые жанры фольклора и проблемы жанровой эволюции в устной традиции. – В кн.: Малые формы фольклора. -М., 1995.
7. Пермяков Г.Л. От поговорки до сказки. -М., 1970.
8. Пропп В.Я. Поэтика фольклора. -М., 1998.
9. Пропп В.Я. Проблемы комизма и смеха. -М., 1998.
10. Пропп В.Я. Фольклор и действительность. -М., 1976.
11. Устные формы литературного языка: История и современность. -М., 1999.
12. Шмелёва Е.Я., Шмелёв А.Д. Русский анекдот. Текст и речевой жанр. -М.: Языки славянской культуры, 2002.